

Talouspinko-peli

1. Ohjaaja valitsee 20 sanaa selitettäväksi. Nuori poimii itse haluamassaan järjestyksessä 16 sanaa taulukkoon ja kirjoittaa jokaiseen ruutuun yhden sanan.
2. Pyritään löytämään ohjaajan lukeman selityksen perusteella kyseinen sana ruudukostasi ja laitetaan rasti sen päälle.
3. Kun joku on saanut neljä rastia joko vaaka- tai pystysuuntaan, hän huutaa BINGO. Nuori, joka saa kolme oikeaa bingoriviä, on voittaja.

MAKSUMUISTUTUS

BUDJETTI

KUITTI

PIKAVIPPI

VEROKORTTI

ASUMISTUKI

HERÄTEOSTOS

LASKU

KIERRÄTTÄMINEN

TAKUU

KORKO

VUOKRALAINEN TYÖTTÖMYYSKASSA

KULUTUSLUOTTO

KILOHINTA

SÄÄSTÄMINEN

SÄÄSTÖTILI

PERINTÄ SIIJOITTAMINEN

ULOSOTTO

NETTOPALKKA

OPINTOTUKI

LUOTTOKORTTI

MAKSUHÄIRIÖMERKINTÄ

VAKUUS

VIIVÄSTYSKORKO

VERKKOKAUPPA

OSAMAKSUKAUPPA

VUOKRA

ERÄPÄIVÄ

LASKUVIITE

ANSIOELÄKE

LAINA

Taluspinko-peli

1. Ohjaaja valitsee 20 sanaa selitettäväksi. Nuori poimii itse haluamassaan järjestyksessä 16 sanaa taulukkoon ja kirjoittaa jokaiseen ruutuun yhden sanan.
2. Pyritään löytämään ohjaajan lukeman selityksen perusteella kyseinen sana ruudukostasi ja laitetaan rasti sen päälle.
3. Kun joku on saanut neljä rastia joko vaaka- tai pystysuuntaan, hän huutaa BINGO. Nuori, joka saa kolme oikeaa bingoriviä, on voittaja.

Talouspinkon sanojen selitykset ohjaajalle

KIERRÄTTÄMINEN: Materiaalin, esineen tai muun kulttuurillisen asian käyttämistä hyödyksi uudessa yhteydessä. Usein tällä tarkoitetaan jätteen hyötykäyttöä uusien tuotteiden valmistuksessa. Tämä vähentää raaka-aineiden ja energian kulutusta, minkä vuoksi se on ympäristöä säästävä ratkaisu.

BUDJETTI: Tehty arvio/suunnitelma tuloista ja menoista.

NETTOPALKKA: Palkansaajalle verojen ja muiden maksujen jälkeen jäävä raha palkasta.

ERÄPÄIVÄ: Päivä, jolloin viimeistään tulee maksaa lasku.

KUITTI: Myyjän on tarjottava tätä asiakkaalle aina käteisellä rahalla tai maksukortilla maksettaessa. Mikäli ostetulla tuotteella on takuu, tätä käytetään usein takuutodistuksena.

PERINTÄ: Tarkoittaa laissa kaikkia toimia, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti maksamaan erääntynyt velkojan saatava. Tämä tehdään maksumuistutuksen jälkeen ja ennen ulosottoa.

LASKU: Paperi- tai sähköisessä muodossa annettava tosite tai ilmoitus, jonka myyjä kirjoittaa ostajalle. Tämä pitää maksaa viimeistään eräpäivänä. Tähän on usein kirjattu pankkimaksua varten tarvittavat tiedot, vaikka ne eivät ole pakollisia tietoja.

SÄÄSTÄMINEN: Ylimääräiselle rahalle voi tehdä näin. Tämä tuo turvaa talouteen, ei vaadi suuria tuloja eikä alkupääomaa ja sopii vararahastoa kartuttavalle. Pankista saa tähän tarkoitukseen omia tilejä.

VEROKORTTI: Pitää toimittaa työnantajalle ennen palkanmaksua, jotta palkasta voidaan vähentää ennakonpidätysprosenttisi eli verosi.

ASUMISTUKI: Tämä on tarkoitettu työttömille ja pienituloisille työntekijöille. Tätä voi saada vuokra-, asumisoikeus- tai omistusasuntoon. Määrään vaikuttavat ruokakunnan koko, asumismenot, bruttotulot, omaisuus sekä asunnon koko, sijainti, lämmitysjärjestelmä ja valmistumisvuosi. Tämän voi laskea KELA:n nettisivuilla.

LASKUVIITE: Laskussa oleva numerosarja, joka toimii maksajan tunnistetietona.

PIKAVIPPI: Lyhytaikainen, nopeasti saatava, vakuudeton kulutusluotto. Tämän hakeminen tapahtuu esim. tekstiviestillä tai luotonantajan verkkosivustoilla. Vuonna 2013 näille luotoille määrättiin korkokattolaki, mutta silti tämä on kallis laina. Muihin luottoihin nähden näiden korot ovat valtavan suuria, vähintään satoja, jopa tuhansia prosentteja.

ANSIOELÄKE: Karttuu oman työhistorian tulojen ja pituuden mukaan. Mahdollista jäädä 63–68-vuotiaana.

TAKUU: Myyjäliikkeen, maahantuojan tai valmistajan antama vapaaehtoinen lisäetu, joka turvaa mm. viallisen laitteen palautuksen. Sitä käytetään myyntivalttina yleensä kodinkoneiden ja elektroniikan kaupassa.

SIJOITTAMINEN: Jos sinulla on elämiskustannusten jälkeen jäänyt ylimääräistä rahaa, voit harkita laittamista osakkeisiin tai rahastoihin. Tätä ovat mm. omistusasunnon ja arvopaperien (osakkeiden) hankinta.

OPINTOTUKI: Muodostuu opintorahasta, asumislisästä ja mahdollisesta opintolainasta.

LUOTTOKORTTI: Pankki- tai liikelaitosten myöntämä kortti, jolla saa lisää maksuaikaa. Velasta on maksettava korko. Lisäksi tähän sisältyy usein muita kuluja, kuten tilinavaus-, tilinhoito- ja laskutuspalkkio tai vuosimaksu.

TYÖTTÖMYYSKASSA: Työntekijän ja yrittäjän turva. Tämä on jäsentensä tukena työttömyyden iskiessä. Tuki voi olla ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan lisäksi vuorottelukorvausta, joka on myös ansiosidonnaista korvausta. Jäsenet maksavat jäsenmaksua, jonka suuruus vaihtelee. Palkansaajat usein liittyvät tämän jäseneksi.

KULUTUSLUOTTO: Laina, joka on otettu kulutusta varten. Näiden luottojen todelliset vuosikorot ovat erittäin korkeat ja lisäksi usein peritään tilinhoitomaksuja ja muita kuluja.

VERKKOKAUPPA: Internetin välityksellä toimiva kauppa. Osan tavaroista tuo perille posti, osa tulee kotiin verkon välityksellä. Jos et ole varma myyjän luotettavuudesta, ei kannata ostaa. Lasku on turvallisin tapa maksaa täältä ostettu ostos, mutta toimii vain Suomesta ostettaessa. Jos ostat kansainvälisestä kaupasta, lähetä luottokortin tiedot salattua yhteyttä käyttäen.

LAINA: Tällä tavoin otetusta rahasta joudut maksamaan korvausta eli korkoa. Koron määrä ilmoitetaan prosentteina (%). Olennaista on selvittää luoton todellinen vuosikorko eli korkoprosentti, joka saadaan laskemalla kaikki luotosta aiheutuvat kustannukset yhteen.

SÄÄSTÖTILI: Rahaa kannattaa laittaa tänne tälle pankkitilille sivuun, jossa ne saattavat jopa kasvaa hieman korkoa. Tärkeää kuitenkin on, että rahat saa tarpeen tullen nopeasti käyttöön. Yllättäviä menoja elämässä tulee eteen joka tapauksessa, kyse on vain siitä, milloin. Kuinka suuren ”vararahaston” tarvitset, riippuu elämäntyylistäsi. Tämä on hyvä vaihtoehto, kun säästät tiettyä tavoitetta, esim. uutta asuntoa, autoa tai kodinkonetta varten. Voit tehdä tänne toistuvia maksuja kuukausittain ja varasi karttavat matkan varrella. Mahdollista on myös tallettaa koko summa kerrallaan.

MAKSUHÄIRIÖMERKINTÄ: Tarkoittaa luottotietojen menetystä. Tämä seuraa maksamattomasta laskusta, josta tuomioistuimien on antanut tuomion tai jonka ulosottooperinnässä ulosottomies on todennut velallisen varattomaksi tai kulutusluotosta, joka on viivästynyt yli 60 päivää ja josta kulutusluoton myöntäjä on ilmoittanut luottotietorekisterinpitäjälle (esim. luottokortin peruutus, osamaksun laiminlyönti). Maksuhäiriömerkintä rekisteröidään luottotietorekisteriin, jossa tieto säilyy sen asteesta riippuen kahdesta neljään vuoteen.

KILOHINTA: Halutessaan vertailla samankaltaisten tuotteiden hintoja, kannattaa kaupassa katsoa tätä hintaa, joka osoittaa, kumpi tuote on kalliimpi.

KORKO: Kun talletat rahaa pankkiin, saat talletukselle tätä pankin ehtojen mukaan eli rahasummasi kasvaa. Pankki laskee tätä myös lainalle. Jos siis lainaat pankista rahaa, pankki laskuttaa sinulta tätä varsinaisen lainasumman lisäksi.

ULOSOTTO: Jos laskua ei ole perintätoimistonkaan muistutusten jälkeen maksettu, asia etenee kärjäoikeuteen. Velkoja hakee oikeuden tuomiota, jotta saisi rahansa pois. Jos laskua ei vielä makseta, oikeus tuomitsee velan tähän. Tämä tarkoittaa sitä, että sinulta ulosmitataan omaisuutta tai tuloja, niin kauan että olet maksanut laskusi. Oikeudenkäyntikulut lisätään saatavaan kun velka on siirtynyt kärjäoikeuteen, lisäksi tulee myös tästä aiheutuneet kulut.

VUOKRALAINEN: Vuokraa asunnon vuokranantajalta. Vuokrasopimuksella hän saa asunnon hallintaansa. Hän on vastuussa asunnosta ja vuokranmaksusta

VAKUUS: Lainanantaja varmistaa tällä saamisensa velalliselta. Jos velallinen ei maksa velkaansa, lainanantaja voi ottaa tämän omakseen, esim. takuuvuokran, joka voi olla korkeintaan 3 kk:n vuokrasumma.

VIIVÄSTYSKORKO: Jos laskun tai muun velan maksu myöhästyy, tätä on maksettava. Jos laskun eräpäivä on ennalta määrätty, velvollisuus maksaa tätä alkaa eräpäivästä. Jos eräpäivää ei ole ennalta määrätty, tätä on maksettava siitä lähtien, kun on kulunut 30 päivää siitä päivästä, jolloin yritys lähetti laskun tai muulla tavalla vaati maksua.

HERÄTEOSTOS: Suunnittelematta ja äkillisesti tehty hankinta, kuten karkit, sipsit ja virvoitusjuomat. Näistä voi kertyä vuodessa suuri summa.

OSAMAKSUKAUPPA: Tällä ostaessasi maksat yleensä osan käteismaksusta ja saat tavarat heti mukaasi. Laskun loppuosa suoritetaan useassa erässä. Tavarat lopullisesta hinnasta tulee kalliimpi kuin käteisellä ostettaessa, koska hintaan lisätään korkoa ja muita kuluja.

MAKSUMUISTUTUS: Jos et ole maksanut laskua merkittyyn eräpäivään mennessä, maksun saaja lähettää sinulle vähintään yhden tämän eli "karhukirjeen". Tähän mennessä laskun summa kasvaa viivästyskoron ja muistutuskulujen verran.

VUOKRA: Lainattavan asian, kuten asunnon, omistajalle sen käytöstä maksettava korvaus. Perustuu (vuokra)sopimukseen.

Selitykset tarkistettu Kuluttajaliiton, Kuluttajaviraston ja Nuorisotasuntoliiton internet-sivuilta. Tehtävä muokattu SAK:n Talouden ja työelämän bingosta.